

Ferðabræv úr USA

Tordur J. Niclasen

Nakrir dagar á ST hövuðs-borginni í New York

Tá eyguni fullu á tað íslenska flaggið, kundi eg ikki lata vera við annað enn at steðga á - og tann mær til hugs orð skaldsins: »har sum merkini veittra, veittri eisini mítt, tað ber kvøðu frá landi mínum fagurt og frítt« og gjørdist spurningurin mær viðkomandi: nær man dagur upprenta - ella man dagur upprenta, tá Merkið veittrar á hesum stað? skrivar Tordur Niclasen, tingmaður úr USA

Tú nærkast ST-bygninginum frá eystaru síðu og við norðaru inngongd, rennur tú teg í standmyndina frá 1958, ið gjørd er at lista-manninum, russaranum Evgeny Vutjetij. Standmyndin er av manni, sum við hamara í hond roynir at evna eitt plógjarn úr svørði. Inspiratióin - ella tankarnir - til standmyndina eru at finna hjá Esajas profeti, har sagt verður:

»Og Hann skal døma millum tjóðirnar, skifta rett millum mong fólksløg, svørði síni skulu teir smíða um til plógjarn og spjót síni til vingarðsknivar. Fólk skal ikki longur lyfta svørði móti fólki, og teir skulu ikki longur læra seg hernað« (Es.2.4.)

Fólkasløgini eru mong, ið mótast til fundar á ST hövuðsborginni í New York. Síðan ST í 1945 varð stovnað, hevur endamálið verið at fremja heimsfriðin, sjálvavgerðarrætt tjóðanna og virka fyri búskaparlíggri og sosialari menning við hvar.

At byrja við var talið av limalondum 51. Nú - gott fimti ár seinri eru ikki færri enn 185 lond umboðað í ST.

Stórsligin sjón at síggja - henda vakra heystardagin - øll hesi fløgg sum í húnarhætt veittrað og boðaðu frá at vera **teirra** land var umboðað.

Tá eyguni fullu á tað íslenska flaggið, kundi eg ikki lata vera við annað enn at steðga á - og rann mær til hugs orð skaldsins: »har sum merkini veittra, veittri eisini mítt, tað ber kvøðu frá landi mínum fagurt og frítt« og gjørdist spurningurin mær viðkomandi: Nær man dagur upprenta - ella man dagur upprenta, tá Merkið veittrar á hesum stað?

Hóast ST-bygnaðurin hevur heimstað í New York, so er ikki talan um amerikanskt øki sum so. Her er talan um altjóða øki. Tað var sum óivað teim flestu kunnugt ríkmaðurin John D. Rockefeller, sum á sinni gav uml. 60 mill. kr. til keyps av hesum øki East River á Manhatten.

Ókið bæði uttan og innan er merkt av nógvum listaverki, sum tey ymisku londini hava latið.

ST í figgarligum brotasjøgvi

Tað sum eina mest hevur merkt orðaskifti á aðalfundinum og arbeiði annars í teim ymisku nevndunum er spurningurin (uppskotið) um nýggjan ST-bygnað - ein nýggjan ST-reform.

Meðan starvsfelagar minir heima í Føroyum í hesum døgum stríðast í figgarnevndini, við uppskotinum til lögtingsfiggarlóg fyri 1998, og helst við sveitta á pannu royna at halda tær, soleiðis at avlopið hjá Anfinni Kallsberg uppá tær 18 milliónirnar ikki gerst eitt undirskot tá avtornar, ja so stríðast menn ikki minni her-yviri at fáa tað figgarliga at hanga saman viðvíkjandi rakstrinum av ST.

Sannleikin er, at ST er í stórum figgarligum trupulleikum og kemst hetta av, at mong limalond ikki hava gildið sín part av rakstrinum.

Skuldin er heilar 15 milliard kr. Og størsti skuldnarin, so loigið tað kanska ljóðar er USA, sum skyldar ikki minni enn 8 milliard kr.

Aðrir stórir skuldarar, sum í hesum sambandi verða nevndir eru Ukraine, Rusland og Brasilien.

Her skal fyri rættleikans skuld nevast, at bert 7 limalond eru ajour við sínum gjaldi til ST - og Telist Danmark millum hesi.

Gjaldið frá Danmark til tann vanliga raksturin fyri 1997 liggur um 50 mill. kr.

Tann vanligi árliði raksturin hjá ST liggur um 8 milliard kr.

Afturat hesum kemur so raksturinn til friðarvarðveitandi endamál kring knøttin, sum fyri tíðarskeiðið 1. juli 97-30. juni 98 er at ladað at vera góðar 7 milliard kr.

Her kann so skoytast uppí, at útreiðslurnar til friðarvarðveitandi endamál fyri 1994, vóru heilar 3 ferðir stórr, t.v.s. góðar 21 milliardir. Hetta komst serliga av stóðuni í Jugoslavien og í Somalia.

ST hevur friðarvarðveitandi eindir í ikki færri enn 15 lundum.

Úr einum kassa í annan

Fyri at koma aftur til figg-

arstöðu ST's, so var kassin til vanliga raksturinn tómur longu í september mánað. Men sum onkur málbar seg henda dagin, at var ikki annar kassi at tikið úr, ja, so var eintá streymurin í ST bygninginum slitin.

Kassin, sum her var sipað ti, er kassin at ladað til friðarvarðveitandi endamál.

Eg veit ikki um hetta hevði gingið gjøgnum nálareyga hjá føroyska landsgrannskoðaranum.

Skuldin hjá USA skyldast ikki manglandi fólka at gjalda, men heldur hevur hetta verið nýttur, sum ein stóðugur háttur at mót-mæla sjálvum bygnaðinum.

Hetta kom kanska einamest til sjóndar, tá USA serliga legði seg tvørar og fyrirbyrgdi, at Butros Butros Gali varð afturvaldur til aðalskrivara.

Hann var m.a. ikki mettur skikkaður at gera broytingar í bygnaðinum, soleiðis, sum USA serliga ynskta.

Skrivstovuvelði minkast

Nýggi aðalskrivarin, Kofi Annan, ið er skúlaður í USA hevur sum kunnugt gjørt uppskot til nýggjan bygnað.

Eyggleiðar vilja vera við, at uppskott hansara í stóran mun er snikkað eftir USA's laeisti.

Tað sum USA hevur lagt serligan dent á, er at endamálið við bygnaðarbroytingunum skal verða at:

1) skrivstovuvelðið (byrokratíð) í ST verður skert og effektiviserað

2) arbeiði hjá ST í nógv stórri mun skal snúgva seg um frið/trygd, neyðhjálp og mannarettindi.

ES londini, Noreg, Ísland, Canada, Eystureuropeisku og SNG londini hava klárlega givið til kenna, at endamálið við broytingunum, ikki skuldu vera sparingar í sjálvum ser, men, ein effektivisering av ST-virkseminum sum heild, soleiðis, at tað sum sparast kundi í sjálvari fyrirsitingini, átti at verið nýtt til menningarendamál.

Vinnur uppskotið um ST-reformin frama, so hevur tað m.a. við sær, at um 1300 stovr verða niðurløgd tey næstu 2 árin.

Livst so spyrst.

Vitjanin hjá kinesiska leiðaranum

Í hesum døgum hevur USA havt vitjan av kinesiska leiðaranum Jiang Semin, sum fríggjadagin vitjaði Harvard universiteti í Cambridge (Boston).

Her vóru stór mótmæli frá útløgðum tibanesarum, taiwanesarum og kinverjum. Eisini luttóku amerik-anar í mótmælisingongum.

Serliga var dentur lagdur á mannarettarviðurskiptini í Kina.

Eftir vitjanina, var leiðarin fyri lærda háskúlan at síggja á skerminum, har hesin m.a. tók nakað soleiðis til:

»Tá slíkur leiðari vitjar tað mest demokratiska landið í heiminum, eigur hann - sjálvandi at fáa at vita, hvat fólkid her hugsar og meinar um viðurskiptini í tí mest ódemokratiska partinum í heiminum...«

Au pair gentan úr Onglandi

Sum vera man hava fjøl-móðlarnir gjørt nakað burturúr vitjanini hjá Semin, men einki samanlíknad við hina 19 ára gomlu »aupair« gentuna, Louisi Woodwards úr Onglandi.

Hon kom úr Onglandi at arbeiða sum »au pair« hjá hjúnunum Eappen, í býnum Newton nakað norðan-fyrir Boston, stutt frá Framingham, har vit hava vitjaði í oktober ella fyrst í november mánað.

Skuldi m.a. taka sær av tveimum smádringjum.

6. februar í ár var hon handtikin og skuldsett fyri harðskap móti tí yngra beiggjanum, sum tveir dagar frammanundan var innlagdur á sjúkrahús og sum 9. februar doyði bert 8 mdr.

gamal, orsakað heilaskaða (intracranieillum bløðingum).

Hon hevur allatíð noktað seg sekan, men 30. oktober varð hon av neyvingatingi (9 kvinnum og 3 monnum) funnin sek.

Dagin eftir fall dómurin: fongsul fyri lívstíð.

Men longu dagin eftir, at hon kom inn at sita í kvinnufongslingun í Framingham, hevur ivi tikið seg upp hvat prívgrundarlagnum viðvíkur.

Róð hevur somuleiðis verið upundir, at tað mögu-

liga eru foreldrini sjálv, ið vóru orsökini til skaðan, ið førði til deyðan hjá hesum litla dreingi Matthes.

Týsdagin skal so dómur-in, hvat skilst, taka støðu til hvørt dómurin skal ógildast, linkast ella standa við.

Sum sagt, hetta er tað sum sermerkti fjølmoðlarnar og forsiðurnar á teim mongu amerikansku dag-bløðunum.

Marathon renning

Ein stórhendin her í New York er tann árliði Marathon renningin, sum verður hildin sunnandagin seinast í oktober ella fyrst í november mánað.

Byrjað verður á Staten Island og runnið verður einar 45 km. gjøgnum býarpartanar Brooklyn, Queens, Bronx Manhattan, har komið verður á mál við Central Park.

Eini 30.000 fólk luttaka í sjálvari renningini og er okkum fortalt, at áskoðaraskarin á staðnum er um 2 milliónir fólk.

At nógv verður gjørt burturúr kann sigast, tá hugsað verður um leiklutin hjá útvarps- og sjónvarps-støðunum. Ikki færri enn 7 helikoptarar verða nýttir, tíggu stórir »sjónvarpsbil-«ar, 30 upptøkuról og fleiri hundrad kamera- og tíð-indafólk.

Lesið Sosialin í New York og Boston

Heimurin er vórðin alt

minni og minni. Hugsar sær til, at vit sum føroyingar staddir í New York 30. oktober kl. 13.00 (tá er klokkan 19 í Føroyum) fara inn á Internetið og eftir lítið bil kunnu lesa hvat Sosialurin ella Dimman hava at siga dagin eftir. Hugaligt soleiðis ikki bert at lesa, men siggja myndirnar í slíkum kvaliteti, at blaðið fyri tað kundi ligið beint framman-fyrí tær.

Nú tosað verður um møguleikar á Internetinum kann loksins nevast, at vit á vitjan okkara á The Computer Museum í Boston, leitaðu eftir ávisari adressu í Føroyum - uttan úrslit.

Fingu so hjálpt frá serkønum ið starvaðist har. Eftir løtu komu vit so inn á navnið faroe island. Slerdu upp, men ikki var lestnaðurin hugaligur - heldur ikki hjá honum, ið hjálpti okkum.

Myndin, ið kom á skermin var blóðreyð og avmyndaði grindadráp í Føroyum.

Yvirskriftin var »The Faroe Island - the blood islands« - Føroyar - blóð-oyggjarnar.

Ja, soleiðis kann internetið eisini brúkast - ella rættari sagt misbrúkast.

Tordur J. Niclasen
New York